

Міністерство освіти і науки України

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

СЕРГЕЄВ АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ

УДК 796.062 (477.63)(043.3)

**УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ
НА ОСНОВІ ЦІЛЬОВОГО ПРОГРАМУВАННЯ
(НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання і спорту

Дніпро – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор **Савченко Віктор Григорович**, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, ректор.

Офіційні опоненти:

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, **Борисова Ольга Володимирівна**, Національний університет фізичного виховання і спорту України, проректор з науково-педагогічної роботи;

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент **Середа Наталія Віталіївна**, Харківська державна академія фізичної культури, доцент кафедри менеджменту фізичної культури.

Захист відбудеться «29» червня 2017 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.881.01 Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (49094, м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (49094, м Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10)

Автореферат розісланий «27» травня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.О. Мітова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток фізичної культури і спорту в Україні є одним із пріоритетних напрямків соціальної політики держави. У нинішніх умовах фізкультурно-спортивні послуги – важливий фактор фізичного й духовного розвитку людини, зміцнення здоров'я нації, профілактики захворювань, формування людського капіталу, продовження творчого довголіття, активної організації відпочинку населення. Водночас протягом останніх десятиріч в країні спостерігаються низькі показники здоров'я й фізичного розвитку дітей і молоді, тривалості життя населення. Особливу тривогу викликає стан здоров'я працюючого населення, що обумовлено низьким рівнем реальних доходів, поширеністю шкідливих звичок, сучасною економічною кризою (І.О. Жданов, 2015; Є.Н. Приступа, 2016). Це потребує вирішення комплексу соціальних і економічних проблем у сфері фізичної культури і спорту.

Водночас висока значимість фізкультурно-спортивних послуг у рішенні проблем суспільного здоров'я, розвитку людського потенціалу при переході до ринкової економіки вимагає вирішення завдань з їхнього активного розвитку в усіх адміністративно-територіальних одиницях країни (В.В. Приходько, 2002; В.Е. Куделко, 2005; Я.В. Леонов, 2014). При цьому важлива як оцінка фактичного стану розвитку фізичної культури і спорту в межах територій, так і пошук та застосування сучасних механізмів управлінського впливу з метою забезпечення довгострокового розвитку фізкультурно-спортивного руху на місцях. Одним із таких механізмів є цільове програмування (Ю.І. Довгенько, 2005; І.І. Приходько, Хуан Янь, 2008; Г.М. Путятіна, 2007, 2008; І.Л. Гасюк, 2011; С.О. Стадник, 2012).

Слід відзначити, що наукове обґрунтування застосування цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту ускладнюється фактичною відсутністю спеціальних досліджень з цієї проблеми. На сьогодні є значна кількість публікацій, у яких висвітлюються загальнотеоретичні аспекти управління сферою фізичної культури і спорту в цілому (Ю.П. Мічуда, 2005, 2008; Т.Ю. Круцевич, 2008, 2010; А.С. Бондар, 2010; В.О. Сутула, 2011; С.В. Нікітенко, 2012; О.В. Борисова, 2013; І.Л. Гасюк, 2013; Н.Г. Долбишева, 2012, 2015), удосконалення системи підготовки кадрів у сфері фізичної культури і спорту (В.Г. Савченко, 2014), механізми управління галуззю (Є.В. Імас, 2008; М.В. Дутчак, 2010); впровадження сучасних технологій управління – моніторингу і маркетингу (О.М. Кириленко, 2013; Н.В. Серета, 2014). Проблеми управління розвитком фізичної культури і спорту в системі місцевого самоврядування також знайшли відображення в роботах вітчизняних фахівців: Н.В. Москаленко, 2004; А.О. Кухтія, В.А. Загайного, 2009, 2010; О.М. Алікової, 2012; Л.М. Матросової, І.С. Галюзи, 2014 та ін.

Однак, незважаючи на ці та інші наукові роботи в галузі управління та розвитку системи фізичної культури і спорту різного рівня, в даний час відсутні дослідження з управління розвитком фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць на основі цільового програмування. Разом з тим, як наголошується в Концепції державної цільової програми «Розвиток фізичної культури і спорту в Україні до 2020 року», досвід реалізації Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 рр. довів ефективність

застосування цільового програмування для раціонального використання виділених ресурсів та забезпечення комплексного вирішення проблеми.

Актуальність дослідження і виявлення протиріччя визначили проблему дисертації, що складається в необхідності теоретичного обґрунтування та методологічного супроводу реалізації цільового програмування в управлінні розвитку фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць.

Науковий пошук шляхів вирішення виявленої проблеми зумовив вибір теми дослідження, його теоретичне і практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту згідно Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Міністерства освіти і науки України на 2011-2015 рр. за темою 2.6 «Теоретико-методичні основи удосконалення тренувального процесу та змагальної діяльності в структурі багаторічної підготовки спортсменів» (номер державної реєстрації 0111U001168) та Тематичного плану наукових досліджень на 2016-2020 рр. за темою «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» (номер державної реєстрації 0116U003013). Внесок автора полягає у виявленні передумов та науковому обґрунтуванні шляхів вдосконалення управління розвитком фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальній одиниці на основі застосування цільового програмування.

Мета дослідження – науково обґрунтувати концепцію цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць (на матеріалах Дніпропетровської області) та запропонувати методичні засади її реалізації.

Досягнення даної мети здійснювалося шляхом вирішення **завдань**:

1. Визначити сучасний стан проблеми управління сферою фізичної культури і спорту на засадах цільового програмування, зокрема в адміністративно-територіальних одиницях.

2. Виявити особливості управління фізичною культурою і спортом адміністративно-територіальних одиниць різного рівня, як об'єкта цільового програмування.

3. Сформувати модель суб'єкт-об'єктних відносин в системі управління фізичною культурою і спортом при реалізації регіональних (місцевих) програм розвитку галузі.

4. Обґрунтувати концептуальні засади цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць.

5. Розробити методику формування програми розвитку фізичної культури і спорту в регіоні.

Об'єкт дослідження – управління фізичною культурою і спортом на рівні адміністративно-територіальної одиниці.

Предмет дослідження – цільове програмування, як компонент управління фізичною культурою і спортом адміністративно-територіальної одиниці.

Методи дослідження: формально-логічні: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, аксіоматичний метод, формалізація, абстрагування, узагальнення, сходження від абстрактного до конкретного; загальнонаукові: системний підхід (проблемний аналіз, системний аналіз, каузальний аналіз, праксеологічний аналіз, рекомендаційний

аналіз, факторний аналіз, цільове програмування, метод моделювання); структурно-функціональний, комплексний, нормативний підходи, порівняльно-правовий метод; специфічні: методи соціологічної діагностики – опитування (анкетування), експертне оцінювання; методи математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*:

- розроблено концепцію цільового програмування розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальної одиниці (Дніпропетровської області), яка ґрунтується на сукупності системного, програмно-цільового та інформаційно-аналітичного підходів, враховує інтереси і потреби різних категорій населення регіону в різних видах рухової активності, будується на засадах поєднання державних і громадських засад в управлінні та на основі координації діяльності суб'єктів управління у сфері фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади та адміністративно-територіальної реформи;

- сформовано модель суб'єкт-об'єктних відносин в сфері управління фізичною культурою і спортом, яка відображає інтереси всіх учасників в процесі формування цільових програм, що дає можливість органам управління на рівні адміністративно-територіальних одиниць виробляти цілеспрямовані управлінські впливи;

- запропоновано методичний підхід до формування програми розвитку фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальній одиниці, що дозволяє врахувати специфічні особливості її розвитку на конкретній території (об'єднаній територіальній громаді) і на цій основі обґрунтувати напрями диференційованої регіональної політики в галузі фізичної культури і спорту, що сприятиме підвищенню ефективності управління на рівні адміністративно-територіальних одиниць;

додовнено:

- дані щодо взаємодії учасників системи управління сферою фізичної культури і спорту, зокрема визначено роль і місце нового суб'єкта такої взаємодії – фізкультурно-спортивної асоціації;

дістали подальшого розвитку:

- підходи до управління фізичною культурою і спортом адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням їхнього рівня як об'єкта цільового програмування;

- показники оцінки розвитку сфери фізичної культури і спорту, що дозволяє оцінювати забезпеченість спортивними спорудами та фахівцями в розрахунку на чисельність населення, що займається фізичною культурою і спортом, і дозволяє точніше визначити реальну забезпеченість населення регіону, що займається фізичною культурою і спортом, ресурсами, виявити їх надлишок або дефіцит і на цій основі забезпечити ефективний управлінський вплив.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування концепції цільового програмування розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальної одиниці (Дніпропетровської області), її теоретичних положень і практичних напрацювань у діяльності органів управління фізичною культурою та спортом.

Результати досліджень впроваджено у практичну діяльність Управління молоді і спорту Дніпропетровської обласної державної адміністрації щодо застосування

цільового програмування в управлінні розвитком фізичної культури і спорту в області, зокрема у перелік нормативних показників для оцінки розвитку фізичної культури і спорту впроваджений алгоритм забезпеченості населення, що займається фізичною культурою і спортом, ресурсами (акт впровадження від 24.10.2016 р.); Управління спорту Департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради, зокрема впроваджено методику формування розвитку фізичної культури та спорту в адміністративно-територіальних одиницях та «Положення про Фізкультурно-спортивну асоціацію» (акти впровадження від 05.09.2016 р.), Дніпропетровської обласної школи вищої спортивної майстерності (акт впровадження від 27.12.2016 р.), у навчальний процес Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, зокрема доповнено зміст навчального матеріалу з дисципліни «Організація управління фізичною культурою та спортом» (акт впровадження від 27.02.2017 р.).

Практичне значення полягає також у розробці практичних рекомендацій для керівників спортивних асоціацій з метою підвищення ефективності взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування та забезпечення необхідних умов для розвитку фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальних одиницях.

Особистий внесок здобувача у спільних публікаціях полягає у формуванні наукової проблеми, визначенні мети, завдань і методів дослідження, у здійсненні аналізу теоретичних й емпіричних матеріалів та інтерпретації результатів дослідження.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Результати дослідження були представлені у доповідях на IX та X Міжнародних науково-практичних Інтернет-конференціях «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації» (м. Дніпропетровськ, 2014 р., 2015 р.), XIX Міжнародній науковій конференції «Молода спортивна наука України» (м. Львів, 2015 р.), IX Міжнародній науковій конференції молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2016 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід і сучасні технології» (м. Запоріжжя, 2014 р.), VII Всеукраїнській міжвузівській конференції студентів та молодих учених «Становлення публічного адміністрування в Україні» (м. Дніпропетровськ, 2016 р.), I Всеукраїнській з міжнародною участю науково-практичній Інтернет-конференції «Баскетбол: історія, сучасність, перспективи» (м. Дніпро, 2016 р.), науково-практичній конференції за міжнародною участю «Управління інноваційним розвитком територій», (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), IX Регіональній науково-практичній конференції «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком. Державне управління освітою: виклики часу» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), VII науково-практичній конференції «Правові аспекти публічного управління: теорія та практика» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), XIII регіональній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України» (м. Дніпропетровськ, 2016 р.), III Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні» (м. Полтава, 2016 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку державного управління у світлі сучасних реформаційних процесів» (м. Івано-Франківськ, 2016 р.), Всеукраїнській науково-

практичній конференції «Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку» (м. Київ, 2016 р.), науковій конференції молодих вчених «Молоді науковці – спорту Придніпров'я» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.).

Публікації. Загальна кількість наукових праць за темою дисертації – 15, з них 12 одноосібних. Основні наукові результати дисертації опубліковані в 6 наукових працях, зокрема 5 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 4 – у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз. Опублікованих праць апробаційного характеру – 9.

Структура і обсяг роботи. Дисертація викладена на 282 сторінках і складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку літератури, додатків. Дисертаційна робота містить 30 таблиць, 18 рисунків і 8 додатків. Список використаних джерел включає 236 найменувань, у тому числі 14 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, висвітлено зв'язок роботи з науковими планами, темами, а також мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; визначено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, подано інформацію про апробацію результатів дисертації, впровадження їх у практичну діяльність та про кількість публікацій за досліджуваною темою.

У першому розділі «**Теоретичні засади управління сферою фізичної культури і спорту**» проаналізовано наукові й документальні матеріали для визначення стану розробленості досліджуваної проблеми. Зокрема встановлено, що управління фізичною культурою і спортом розглядається як вид діяльності: представляє собою систему впливів на фізичну культуру та спорт як галузь з боку державних і галузевих органів управління (І.Л. Гасюк, 2011); спрямований на узгодження один з одним зусиль окремих фізкультурних працівників з надання фізкультурно-спортивних послуг (О.М. Алікова, 2012); забезпечує вплив суб'єкта на об'єкт з метою переведення об'єкта в новий якісний стан (С.В. Нікітенко, 2012); спрямований на вироблення рішень, організацію, контроль, регулювання об'єкта управління відповідно до заданої мети (В.Е. Куделко, 2005).

Питання досягнення збалансованої та оптимальної організаційної структури системи державного управління фізичною культурою і спортом, механізми та теоретико-методологічні основи державного управління галуззю фізичної культури і спорту розглядали такі вчені, як М.О. Олійник (2000), Н.В. Москаленко (2004), Ю.І. Довгенько (2005), В.Е. Куделко (2005), Є.В. Імас (2008), Ю.П. Мічуда (2008), В.М. Платонов (2010), М.В. Дутчак (2010), Ю.М. Шкретій (2010), О.В. Борисова (2013), І.Л. Гасюк (2013), Н.В. Середа (2014) та ін.

Наукове обґрунтування застосування цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту ускладнюється фактичною відсутністю спеціальних досліджень з цієї проблеми. На сьогодні є значна кількість публікацій, у яких висвітлюються загальнотеоретичні аспекти управління сферою фізичної культури і спорту в цілому. Проблеми ж цільового програмування стосовно усієї сфери фізичної культури і спорту хоча й розглядаються багатьма авторами (В.В. Приходько, 2002;

Ю.П. Мічуда, 2005; І.І. Приходько, Г.М. Путятіна, 2007; С.О. Стадник, 2012 та ін.), проте досить фрагментарно. Як правило, дослідники обмежуються аналізом одного етапу програмно-цільового управління – цілепокладання, залишаючи поза увагою інші важливі його сторони.

Ще менше досліджень здійснюється стосовно питань використання цільового програмування в управлінні фізичною культурою і спортом у адміністративно-територіальних одиницях. У небагатьох роботах (Л.В. Аристова, 2003, Ю.І. Довгенько, 2005) розглядаються проблеми застосування цільового програмування при вирішенні окремих проблем управління сферою фізичної культури і спорту на місцевому рівні, зокрема в управлінні розвитком матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту.

Це актуалізує необхідність проведення дослідження в означених напрямках з урахуванням сучасних тенденцій децентралізації управління і підвищення власних можливостей адміністративно-територіальних одиниць розвитку фізичної культури і спорту, що й обумовило вибір теми нашого дослідження.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» описано й обґрунтовано систему використаних у роботі взаємодоповнюючих методів, які відповідають об'єкту, предмету, меті та поставленим завданням дослідження. Загальнонаукові методи використовували для аналізу стану досліджуваної проблеми на сучасному етапі. Соціологічні методи, а саме масове та експертне опитування (анкетування) – для вивчення і оцінки ефективності в управлінні сферою фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць на прикладі Дніпропетровської області. Опитування проводилося також для визначення потреб міського ($n = 800$) і сільського ($n = 2200$) населення м. Дніпро та 11 об'єднаних територіальних громад Дніпропетровської області у фізкультурно-оздоровчих послугах і ступеня їх задоволеності. Проведення соціологічного анкетування серед керівників фізкультурно-спортивних організацій дало можливість з високим рівнем достовірності визначити не лише сучасний стан розвитку й рівень застосування цільового програмування в управлінні фізичної культури і спорту адміністративно-територіальної одиниці, але й ступінь їхньої обізнаності з вищезгаданої проблеми.

Водночас використовували метод експертного оцінювання для визначення прогнозованої ефективності заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління розвитком фізичної культури і спорту в Дніпропетровській області на основі застосування засобів цільового програмування. Групова думка експертів при рішенні цього типу проблем розглядається як така, що є близькою до реального вирішення проблеми.

В якості експертів були залучені керівники та фахівці фізкультурно-спортивних організацій, посадові особи органів влади Дніпропетровської області ($n = 87$). Такий розподіл експертів робився при обробці отриманих результатів і обумовлено об'єктивною необхідністю оцінки проєктованих заходів з наукової і практичної точки зору їх реалізації. Думка експертів використовувалася для виявлення проблемної ситуації, уточнення її та визначення можливих альтернативних шляхів планування і впровадження заходів.

Визначені мета і завдання обумовили хід теоретико-експериментального дослідження проблеми, яке проводилось у три етапи упродовж 2013 – 2016 рр. на базі

Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

На першому етапі дослідження (листопад 2013 – жовтень 2014 рр.) – пошуковому – здійснено інформаційний пошук, аналіз літературних джерел – монографічної і періодичної літератури; нормативно-правових документів, піддано системному аналізу теорію і практику реалізації державних програм розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

На другому, емпірично-констатувальному, етапі (листопад 2014 – грудень 2015 рр.) були проведені масове та експертні опитування з метою формування моделі взаємодії суб'єкт-об'єктних відносин в сфері управління фізичною культурою і спортом, визначення проблем розвитку на рівні адміністративно-територіальних одиниць, розроблено і експериментально апробовано методику формування програми розвитку фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальній одиниці.

Протягом третього етапу дослідження, аналітично-рефлексивного (січень – серпень 2016 рр.) було розроблено авторську концепцію цільового програмування розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальної одиниці та проаналізовані умови, що забезпечують її впровадження в Дніпропетровській області. Протягом цього етапу було проведено опитування групи експертів для визначення прогнозованої ефективності заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління розвитком фізичної культури і спорту в Дніпропетровській області на основі застосування засобів цільового програмування, сформульовано практичні рекомендації та висновки роботи. Велась підготовка до апробації та офіційного захисту.

У третьому розділі **«Управління розвитком сфери фізичної культури і спорту в Україні на засадах цільового програмування»** представлені результати проведеного аналізу організаційно-правових засад управління сферою фізичної культури і спорту в Україні, визначено особливості управління розвитком фізичної культури і спорту на регіональному рівні, концептуальні та методичні засади формування програми розвитку фізичної культури і спорту, зокрема в адміністративно-територіальних одиницях. Аналіз управління фізичною культурою і спортом показав, що на державному рівні створена трирівнева система органів управління. На центральному рівні формується політика щодо фізичної культури і спорту, визначаються стратегічні цілі і завдання її розвитку. На регіональному рівні цілі і завдання деталізуються, виявляються специфічні проблеми в регіоні, визначаються основні напрямки регіонального розвитку. На місцевому рівні – основні цілі і завдання конкретизуються і вирішуються з урахуванням місцевих умов і можливостей.

Поряд з державним управлінням у сфері фізичної культури і спорту існує громадське управління, суб'єктами якого є юридично оформлені громадські об'єднання, які здійснюють згідно закону управління у межах встановлених функцій. Для ефективного виконання вищезазначених функцій на всіх рівнях державної влади України створені органи управління спеціальної компетенції – суб'єкти управління.

Аналіз державних та регіональних програм розвитку фізичної культури і спорту дозволив дійти висновку, що застосовуване в регіонах цільове програмування розвитку фізичної культури і спорту не повною мірою відповідає цільовим настановам програми та не в повному обсязі реалізує цілі і завдання розвитку галузі. Це пов'язано з тим, що:

спостерігається націленість на вирішення проблем організацій державного сегменту, тоді як громадському сегменту не приділяється увага при розробці цільових програм; програмні заходи орієнтовані на реконструкцію та ремонт фізкультурно-спортивних споруд, не зачіпаючи такі важливі напрямки, як вдосконалення кадрового потенціалу сфери фізичної культури і спорту; посилення пропаганди спорту і здорового способу життя та ін.; спостерігається розбіжність запланованих обсягів фінансування програми та фактичного їх виконання, тому її цілі і завдання носять декларативний характер (тобто недостатнє та несвоєчасне фінансування не дозволило повністю реалізувати всі заплановані заходи); не сформована система показників досягнення цілей, тому реалізація функції контролю не завжди може здійснюватися.

З метою виявлення чинників ефективного або неефективного управління сферою фізичної культури і спорту експертам було запропоновано обрати із запропонованих варіантів два найбільш важливих, які, на їхню думку, визначають ефективність управління сферою фізичної культури і спорту на рівні як державної влади, так і місцевого самоврядування.

Експертне опитування показало, що основним інтересом фізкультурно-спортивних організацій державного та громадського секторів є створення умов населенню для повноцінних занять фізичною культурою і спортом, що вимагає: забезпечення стійкого взаємозв'язку з регіональними органами влади – 75 % ; побудови партнерських відносин з громадськими організаціями – 66 %; залучення додаткових (позабюджетних) джерел фінансування – 52 %; участі в розробці проектів розвитку фізичної культури і спорту – 43 %; забезпечення регулярного завантаження об'єктів фізичної культури і спорту – 34 %; можливості залучення висококваліфікованих фахівців, виходячи з запитів населення – 23 %; організації єдиного підходу до планування спортивних заходів – 23 %; вдосконалення програмно-методичного та організаційного забезпечення – 21 %; організації інформаційної підтримки – 21 %; залучення максимальної кількості населення до занять фізичною культурою і спортом – 75 %.

На основі результатів дослідження встановлено, що система ефективного управління сферою фізичної культури і спорту має забезпечувати, по-перше, взаємодію всіх її ланок; по-друге, мати більш високий рівень кваліфікації керівників галузі і, по-третє, вирішити проблему нормативно-правового забезпечення управлінської діяльності сфери фізичної культури і спорту. При цьому, на думку респондентів двох груп, інтереси учасників слабо враховуються в процесі розробки та реалізації програм розвитку фізичної культури і спорту.

За результатами констатувального експерименту автором обґрунтовано, що досягнення балансу інтересів сторін вимагає активної участі органів державного управління та місцевого самоврядування.

У четвертому розділі «**Експериментальне обґрунтування концепції цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальної одиниці**» визначено умови ефективного управління сферою фізичної культури і спорту на регіональному рівні на підставі результатів проведених соціологічних опитувань, розроблено модель суб'єкт-об'єктних відносин в реалізації програмно-цільового управління сферою фізичної культури і спорту на рівні

адміністративно-територіальних одиниць, представлена авторська концепція цільового програмування розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць та програма її реалізації.

З метою дослідження структури, напрямків і змісту суб'єкт-об'єктних відносин в управлінні сферою фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць Дніпропетровської області автором було проведено соціологічне дослідження. У дослідженні взаємних комунікацій методом анкетування взяли участь 87 осіб, в тому числі співробітники обласної та районних державних адміністрацій (23 особи) Дніпропетровської області, керівники органів управління фізичною культурою і спортом адміністративно-територіальних одиниць (34), директори ДЮСШ (18), керівники спортивних споруд (12). Всі опитування проводилися в січні-лютому 2016 року під час проведення планових нарад і семінарів керівників сфери фізичної культури і спорту з метою визначення способів узгодження інтересів усіх суб'єктів процесу управління задля забезпечення комплексного розвитку та ефективного використання потенціалу галузі.

Респондентам було запропоновано визначити, як часто вони взаємодіють з різними організаціями і керівниками різного рівня в процесі вирішення проблем розвитку фізичної культури і спорту на території адміністративно-територіальних одиниць. Аналіз результатів анкети, що відображають напрями взаємодії спеціалістів в адміністративно-територіальних одиницях, показує, що керівники в процесі своєї діяльності співпрацюють в рівній мірі в трьох напрямках: з вищестоящими організаціями – 32,8 %, з нижчестоящими – 26,6 % та по горизонталі – 39,1 %.

Діагностика напрямів комунікації спортивних менеджерів адміністративно-територіальних одиниць із зовнішнім середовищем за 13 адресами дозволила встановити, що найчастіше взаємодія здійснюється з Управлінням молоді і спорту Дніпропетровської обласної державної адміністрації – «дуже часто» – 32,8 %, федераціями з видів спорту області – «дуже часто» – 21,9 % і федераціями з видів спорту України – «дуже часто» – 14,1 %.

Головну роль у взаємодії при управлінні сферою фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальних одиницях, на думку респондентів, відіграє Голова адміністрації. Дані опитування показують, що велику роль в підтримці починань з розвитку фізичної культури і спорту в районі відіграють відділи у справах молоді, освіти і науки, культури, управління фінансів. За результатами опитування, умовами збігу інтересів при взаємодії є спільні цінності та цілі щодо розвитку фізичної культури і спорту, обумовлені об'єктом спільної роботи. Всі без винятку респонденти у своїх відповідях зазначили, що основою змісту взаємодії є проблема фінансування сфери фізичної культури і спорту.

Встановлено, що керівників спортивних підрозділів найбільше хвилює саме проблема фінансування (32,2 %). На другому місці для керівників – організаційно-методичне забезпечення, а у педагогів – матеріально-технічне, адже безпосередньою роботою з реалізації процесу фізичного виховання займаються педагоги, а не керівники. Вони відчують найбільшою мірою цю проблему в процесі своєї роботи, особливо недостатність спортивного інвентарю, спортивних споруд і екіпіровки при організації навчального процесу.

Розглянуто суб'єкт-суб'єктні і суб'єкт-об'єктні відносини в сфері фізичної культури і спорту як форма вияву волі суб'єкта управління щодо об'єкта управління, спрямовану на забезпечення дійсних потреб та інтересів суб'єкта та об'єкта управління на основі вибору з множини можливих варіантів їх поведінки такого, що найбільше відповідав би конкретним умовам та цілям функціонування системи фізичної культури і спорту на даному етапі її розвитку. У межах суб'єкт-об'єктних відносин реалізується важлива функція держави у процесі цільового програмування – надання предметної підтримки недержавним суб'єктам сфери фізичної культури і спорту.

Проте у сучасних умовах спостерігаються ознаки дезінтегрованості суб'єкт-об'єктних відносин в сфері фізичної культури і спорту, недостатнє залучення недержавних суб'єктів до управлінських процесів. Виникає потреба у координуючій ланці, здатній акумулювати та артикулювати інтереси всіх учасників процесу управління.

Обґрунтовано роль фізкультурно-спортивної асоціації в інтеграції суб'єктів управління фізичною культурою і спорту, метою функціонування якої є об'єднання фізкультурно-спортивних організацій громадського сегменту, тісна взаємодія з населенням для відображення їх інтересів у регіональному органі управління – Управління молоді і спорту Дніпропетровської облдержадміністрації.

Визначені наступні пріоритетні напрями впровадження цільового програмування: створення умов для залучення населення адміністративно-територіальних одиниць до регулярних занять фізичною культурою і спортом, розвиток масового спорту з урахуванням необхідності підвищення забезпеченості об'єктами спорту адміністративно-територіальних одиниць; розвиток спорту вищих досягнень з урахуванням особливостей різних складових цього процесу, що включають розвиток інфраструктури спортивно-тренувальних центрів відповідно поставленим цілям і інфраструктури наукових організацій та освітніх організацій спортивної спрямованості; створення умов для підготовки спортивного резерву у вигляді спортивно-тренувальних регіональних центрів, підтримка матеріально-технічного забезпечення дитячих спортивних шкіл; вдосконалення методичного супроводу організації та реалізації заходів Програми; забезпечення пропагандистського супроводу реалізації заходів Програми.

На основі системного, програмно-цільового та інформаційно-аналітичного підходів, принципів узгодження за цілями і ресурсами комплексу програм, які реалізуються в регіоні – державних, галузевих, регіональних, муніципальних, фізкультурно-спортивних організацій у розвитку фізичної культури і спорту, врахуванням інтересів і потреб різних категорій населення адміністративно-територіальних одиниць в заняттях фізичною культурою і спортом сформовано Концепцію цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць (рис. 1).

Концепція цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць містить: науково обґрунтовані стратегічні напрями та завдання розвитку системи; принципи реалізації цільового програмування; нормативно-правове забезпечення цільового програмування; цільові індикатори та показники програми; організаційні механізми, що забезпечують взаємодію, гнучкість і оперативність у прийнятті рішень державних і громадських органів управління

фізичною культурою і спортом в досягненні поставлених цілей; інформаційно-аналітичну систему комплексної оцінки реалізації цільових програм; ресурсне забезпечення.

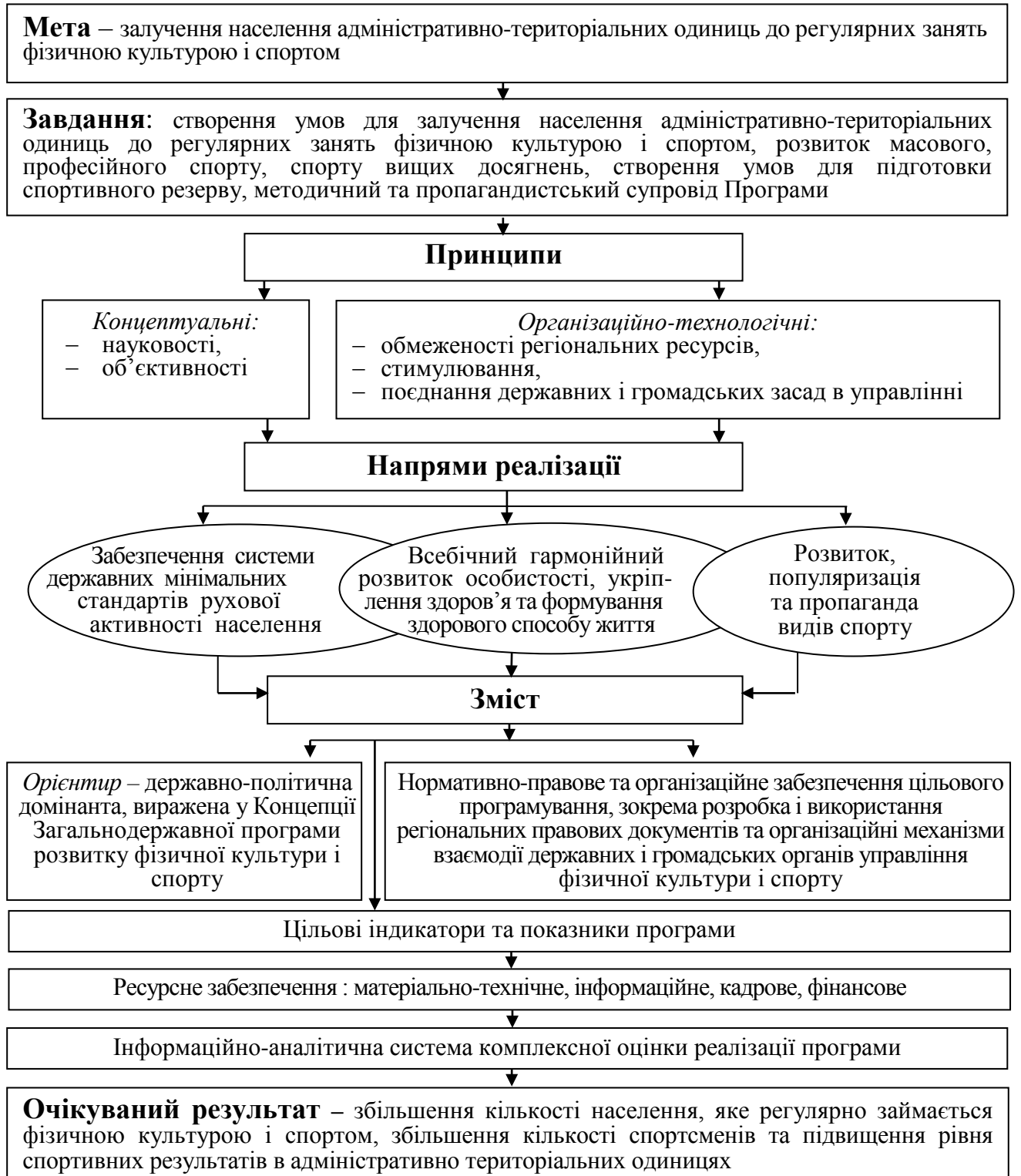

Рис. 1. Концепція цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць

Обґрунтовано, що програмно-цільове управління системою фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць – це способи розробки та реалізації

планових управлінських рішень, заснованих на комплексному аналізі існуючих проблем, побудові системної сукупності заходів впливу на компоненти системи для досягнення програмних цілей за конкретний період часу при обмежених ресурсах.

Інформаційно-аналітична система комплексної оцінки реалізації цільових програм як елемент Концепції цільового програмування забезпечує керівництво програмою необхідними даними про хід досягнення цільових показників.

Ресурсне забезпечення заходів програми є одним з головних елементів структури Концепції, від рівня якого значною мірою залежить виконання цільової програми. Ресурсне забезпечення інтегрує кадрове, фінансове, інформаційне, матеріальне та інші види. Той чи інший рівень ресурсного забезпечення визначається потребами програмних заходів і, звичайно, фінансово-економічними можливостями адміністративно-територіальних одиниць.

Виділено наступні принципи цільового програмування, пов'язані із загальними принципами управління: науковості, який означає необхідність наукової обґрунтованості розробки всіх складових цільової комплексної програми розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць; об'єктивності, який вимагає від керівників і виконавців цільової комплексної програми об'єктивного підходу, як до розробки заходів документа, так і його виконання; обмеженості регіональних ресурсів, відповідно якого до уваги береться обмеженість всіх видів ресурсів, що передбачає їх оптимізацію, пошук альтернативних управлінських рішень; стимулювання, яке визначає мотиви, спонукальні сили, що впливають на діяльність людей при роботі по реалізації програмних заходів; поєднання державних і громадських засад в управлінні.

Обґрунтовано, що необхідним елементом Концепції є організаційні механізми, що забезпечують взаємодію, гнучкість і оперативність у прийнятті рішень державних і громадських органів управління фізичною культурою і спортом в досягненні поставлених цілей. Створення такого механізму реалізації програм спирається на існуючі органи регіонального управління, при необхідності створюються нові організаційні структури.

Однією з основних цілей регіональної політики у галузі фізичної культури і спорту є усунення асиметрії в територіальному розвитку фізичної культури і спорту в регіоні. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває діяльність з вибору й обґрунтування основних напрямів розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць другого рівня (об'єднаних громад області). Рішення даного завдання вимагає розробки методики встановлення пріоритетних напрямів розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць. Автором розроблена методика, яка заснована на методі позиціонування адміністративно-територіальних одиниць, схема її реалізації представлена на рис. 2.

В основу матриці (рис. 2) покладена тривимірна вісь координат: рівень завантаження фізкультурно-спортивних споруд у відсотках від загальної їх потужності – вісь X; частка населення, що займається фізичною культурою і спортом, у відсотках від чисельності всього населення – вісь Y; забезпеченість населення, що займається фізичною культурою і спортом, тренерами-викладачами у відсотках від потрібної забезпеченості – вісь Z.

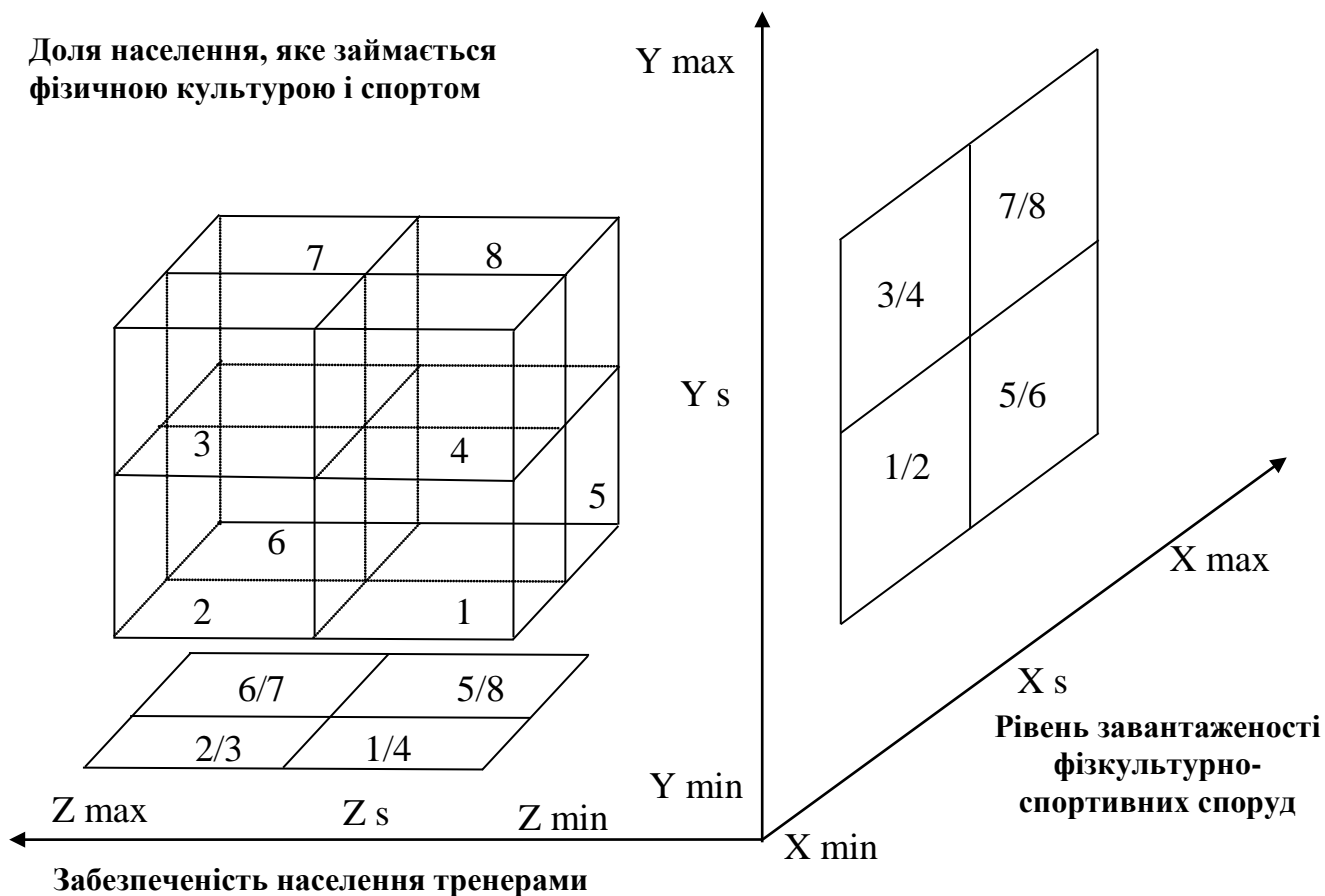

Рис.2. Групування адміністративно-територіальних одиниць за рівнем розвитку фізичної культури і спорту

З метою оцінки якості надання послуг у сфері фізичної культури і спорту в громаді автором було проведено опитування мешканців 11 з 15 об'єднаних громад Дніпропетровської області (станом на 1.12. 2015 р.). Вибірка двоступенева, пропорційна, $n = 2200$.

Таким чином, матриця дозволяє формувати вісім груп адміністративно-територіальних одиниць регіону, схожих за рівнем і специфікою проблем розвитку фізичної культури і спорту. Представлена класифікація дозволяє виробляти ефективні управлінські впливи на підставі науково обгрунтованого вибору пріоритетних напрямів розвитку фізичної культури і спорту, які визначені Програмою розвитку фізичної культури і спорту області.

Доведено, що розробка Концепції цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць на основі системного, програмно-цільового та інформаційно-аналітичного підходів, а також з урахуванням розглянутих умов створює необхідний базис для здійснення даного виду управління.

Оцінка ефективності запропонованої Концепції та Програми здійснювалась експертами. У результаті експертної оцінки була визначена узгодженість експертів (коефіцієнтом конкордації $W = 0,8$). Отримані дані свідчать про високу міру узгодженості думок експертів, яка дозволила визначити, що основні елементи програми виділені вірно і спрямовані на досягнення головної мети концепції – створення сприятливих умов для залучення населення регіону до регулярних занять

фізичною культурою і спортом. Аналогічні результати отримані й під час оцінки запропонованого методичного інструментарію.

Визначені якісні показники, які характеризують ефективність впровадження програми носять стійкий характер та позитивно оцінені експертами. Розподіл експертних оцінок на шкалі свідчить про те, що більшість експертів були одностайні у своїх думках. Все це підтверджує наукову і практичну цінність запропонованої програми.

Таким чином, запропонована методика формування програми розвитку фізичної культури і спорту забезпечує більш повне врахування інтересів учасників процесу управління, що дозволяє створити умови для залучення населення до занять фізичною культурою і спортом і досягти основної мети управління розвитком фізичної культури та спорту – збільшення чисельності населення, що займається фізичною культурою і спортом.

У п'ятому розділі «**Аналіз і узагальнення результатів дослідження**» подано підсумки дисертаційної роботи. Результати дослідження підтвердили й доповнили вже відомі розробки, а також сприяли одержанню абсолютно нових даних в аспекті проблеми, що вивчалася.

Після проведених наукових досліджень було отримано три групи даних, які підтверджують результати інших авторів, доповнюють теоретичні положення та є абсолютно новими.

Підтверджено дані щодо удосконалення управління у сфері фізичної культури і спорту на засадах цільового програмування (В.В. Приходько, 2002; Ю.П. Мічуда, 2005; І.І. Приходько, Г.М. Путятіна, 2007; С.О. Стадник, 2012 та ін.), а також застосування цільового програмування при вирішенні окремих проблем управління сферою фізичної культури і спорту на місцевому рівні (Л.В. Аристова, 2003, Ю.І. Довгенько, 2005). Підтверджено положення В.Е. Куделко (2004) про те, що ключовим чинником удосконалення управління на рівні адміністративно-територіальних одиниць є оптимізація взаємодії суб'єкта і об'єкта управління.

Доповнено дослідження І.Л. Гасюка (2012), С.О. Стадника (2012) щодо необхідності партнерства всіх суб'єктів управління розвитком фізичної культури і спорту – державного і громадського, особливо в умовах децентралізації. Ці дані проаналізовані і доповнені в нашому дослідженні на прикладі визначення інтересів цих суб'єктів та пошуку шляхів досягнення їх балансу шляхом експертного опитування.

Вперше розроблено концепцію цільового програмування розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням соціально-економічних умов (Дніпропетровської області), яка враховує інтереси і потреби різних категорій населення регіону в різних видах фізичної активності, будується на принципах узгодження за цілями і ресурсами комплексу цільових програм, що реалізуються в адміністративно-територіальних одиницях – загальнодержавних, регіональних, галузевих та інших; обґрунтуванні принципів цільового програмування розвитку системи фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць: науковості, об'єктивності, обмеженості регіональних ресурсів, стимулювання, поєднання державних і громадських засад в управлінні.

ВИСНОВКИ

1. Спираючись на літературні джерела, доведено, що у сфері фізичної культури і спорту практично не розроблено напрям, пов'язаний із розробкою цільових програм на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Відсутність такої методології унеможливорює обґрунтування ефективного алгоритму застосування цільового програмування при вирішенні окремих проблем управління сферою фізичної культури і спорту на місцевому рівні, що не сприяє впровадженню децентралізованої моделі управління розвитком сфери фізичної культури і спорту, яка притаманна більшості європейських країн, а отже потребує спеціальних досліджень.

2. На підставі порівняльно-правового та нормативно-функціонального аналізу визначено суб'єкти управління, їх функції та сфери повноважень за центральним, регіональним, місцевим рівнями управління та у розрізі державного і громадського сегментів.

Генетичний аналіз організаційних трансформацій управління сферою фізичної культури і спорту засвідчив, що поліфункціональність, необхідність суміщення владних повноважень щодо реалізації державної політики в різних соціально-гуманітарних сферах значно знижує ефективність діяльності центрального виконавчого органу в сфері фізичної культури і спорту. Показано, що сутність цільового програмування в управлінні фізичної культури і спорту полягає в розробці програм розвитку галузі, орієнтованих на досягнення довгострокових позитивних результатів розвитку в умовах обмеженості фінансових ресурсів, встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання для досягнення основних цільових показників.

Доведено, що відповідно чинного законодавства та тенденцій реформування в країні, зокрема децентралізації, управління галуззю повинно будуватися на децентралізованій основі, при якій основна роль відводиться регіональним і місцевим органам влади, які здійснюють діяльність на основі регіональних програм. Розглянуто особливості управління сферою фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць на прикладі Дніпропетровської області та підтверджено, що застосоване в регіонах цільове програмування розвитку фізичної культури і спорту не повною мірою відповідає цільовим настановам програми та не в повному обсязі реалізує цілі і завдання розвитку галузі.

Показано, що послуги у сфері фізичної культури і спорту надаються організаціями різних форм власності та функціонального призначення, здійснено їх класифікацію за критерієм «цільові настанови діяльності». Даний підхід дозволив виділити: організації, що надають послуги в державному; громадському комерційному сегментах.

3. Розроблена на основі правових чинників, а також за результатами проведеного аналізу сучасної практики організаційно-педагогічної взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій та інших суб'єктів управління сферою фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальних одиницях схема управління розвитком фізичної культури і спорту передбачає врахування інтересів всіх його учасників з метою забезпечення розвитку галузі, що

підтверджують результати опитування – 66 % експертів наполягають на побудові суб'єкт-об'єктних партнерських відносин; участі громади в розробці проектів розвитку фізичної культури і спорту – 43 %; єдиного підходу до планування та реалізації спортивних заходів – 23 %.

Учасниками процесу управління сферою фізичної культури і спорту є: органи державного управління і місцевого самоврядування – суб'єкт управління; фізкультурно-спортивні організації державного і громадського сегментів – об'єкти управління; і населення, яке виступає в якості одержувача послуг фізкультурно-спортивної спрямованості.

Оцінка підтримки органами влади напрямів розвитку фізичної культури і спорту виглядає у наступний спосіб: органи державної влади переважно надають підтримку розвитку масового спорту (41,1% опитаних); фізичному вихованню в закладах освіти (27,1%), розвитку спорту вищих досягнень (20,3%) та професійного спорту (10,9%).

В системі органів місцевого самоврядування підтримка масового спорту склала 53,0%, фізичного виховання в освітніх установах – 42,0%, спорт вищих досягнень – 39,0%.

З метою підсилення інтегрованості та координованості в управлінні запропонована модель суб'єкт-об'єктних відносин при розробці цільових програм розвитку галузі, в якій виокремлено коло компетенцій та інтересів кожного з учасників та визначена необхідність введення координуючого органу – фізкультурно-спортивної асоціації, метою функціонування якої є об'єднання суб'єктів управління громадського сегменту, тісна взаємодія з населенням для представлення їх інтересів у регіональному органі управління – Департаменті фізичної культури і спорту, сім'ї та молоді Обласної державної адміністрації.

4. Для проведення аналізу суб'єкт-об'єктних відносин в управлінні сферою фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальних одиницях було обрано такі рівні і ключові точки: міжвідомчі суб'єкт-суб'єктні відносини на рівні органів державної влади, а саме: взаємодія Міністерства молоді та спорту, Міністерства освіти і науки; інших центральних органів влади; суб'єкт-об'єктні відносини між Міністерством молоді і спорту та обласними спортивними федераціями; взаємодія в управлінні сферою фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Показано, в структурі суб'єктних відносин органу управління з фізичної культури і спорту в області з органами державної влади загальної компетенції переважають питання фінансового і матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту (18,6%), а також організації та проведення спортивних заходів (14,5%). Координація зазначених питань можлива тільки на засадах цільового програмування.

5. Розроблено Концепцію цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць та обґрунтовано змістовне наповнення її складових: стратегічних напрямів розвитку системи; принципів реалізації та нормативно-правового забезпечення цільового програмування; визначено цільові індикатори та показники програми; конкретизовано організаційні механізми, що забезпечують взаємодію, гнучкість і оперативність у прийнятті рішень суб'єктами

управління фізичною культурою і спортом в досягненні поставлених цілей; інформаційно-аналітичну систему комплексної оцінки реалізації цільових програм; ресурсне забезпечення.

6. Розроблено авторську методику формування програми розвитку фізичної культури і спорту, що дозволяє на основі врахування інтересів всіх учасників системи управління забезпечити сприятливі умови для занять фізичною культурою і спортом на рівні адміністративно-територіальних одиниць – найважливішого чинника забезпечення збільшення кількості спортсменів та підвищення рівня спортивних результатів в адміністративно-територіальних одиницях.

З метою забезпечення збалансованого розвитку фізичної культури і спорту на території регіону виділено пріоритетні напрямки розвитку фізичної культури і спорту в кожній конкретній адміністративно-територіальній одиниці, враховуючи особливості територіального розвитку фізичної культури і спорту та розроблена методика заснована на методі позиціонування адміністративно-територіальних одиниць у тривимірній системі координат. Представлена класифікація дозволяє виробляти ефективні управлінські впливи на підставі науково обґрунтованого вибору пріоритетних напрямів розвитку фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальних одиницях, які мають бути відображені у Програмі розвитку фізичної культури і спорту.

7. Ефективність авторської методики та Концепції цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць доведена експертним оцінюванням, результати якого свідчать про те, що визначені якісні показники, які характеризують ефективність впровадження програми, носять стійкий характер та позитивно оцінені експертами (коефіцієнт конкордації $W = 0,8$). Це підтверджує наукову і практичну цінність запропонованої Концепції.

Проведене дослідження не розв'язує усіх аспектів порушеної проблеми. Тому напрям подальших досліджень передбачає аналіз умов розвитку фізичної культури і спорту новоутворених громад у 2016 р., легітимізацію фізкультурно-спортивної асоціації, диференційоване забезпечення спортивних потреб об'єднаних територіальних громад області на засадах проектного підходу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких відображено основні наукові результати

1. Сергеев А. Програмно-цільовий компонент у системі управління сферою фізичної культури і спорту / А. Сергеев, Л. Сергеева // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2014. – №3. – С.106-109. Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних: Index Copernicus, Україніка наукова, Google Scholar. *(Особистий внесок автора полягає в аналізі нормативно-правової бази, постановці проблеми та формулюванні мети дослідження, аналізі компонентів цільових програм розвитку фізичної культури і спорту).*

2. Сергеев А. Організаційні аспекти системи управління у сфері фізичної культури і спорту / А. Сергеев // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – №3. – С.125-129. Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних: Index

Copernicus, Україніка наукова, Google Scholar.

3. Савченко В. Управління сферою фізичної культури і спорту у науковому дискурсі в Україні / В. Савченко, А. Сергеев // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – №1. – С.116-122. Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних: Index Copernicus, Україніка наукова, Google Scholar. *(Особистий внесок автора полягає у системному аналізі наукових літературних джерел, обґрунтуванні створення методичних рекомендацій для впровадження програми розвитку фізичної культури та спорту об'єднаних територіальних громад області).*

4. Сергеев А.Ю. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту / А.Ю. Сергеев // Науковий часопис. Серія 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/» : зб. наук. праць; за ред. Г.М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2015. – Випуск 12 (67) 15. – С.104-109.

5. Сергеев А. Цільове програмування в управлінні розвитком фізичної культури і спорту / А. Сергеев // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць; за ред. Є. Приступи. – Л. : ЛДУФК, 2015. – Вип. 19. – Т.2. – С. 99-103.

6. Савченко В.Г. Управління у сфері фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць: традиції і новації / В.Г.Савченко, А.Ю. Сергеев // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теорет. журнал ХДАФК]. – 2016. – №1 (51). – С. 76-80. Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних: Index Copernicus, DOAJ, General Impact Factor, Україніка наукова, Google Scholar. *(Особистий внесок автора полягає у формулюванні мети та завдань дослідження, дослідженні основних напрямів діяльності управлінських структур державної влади і місцевого самоврядування, визначенні умов застосування програмно-цільового підходу в управлінні сферою фізичної культури і спорту).*

Опубліковані праці апробаційного характеру

7.Сергеев А. Розвиток фізичної культури і спорту в адміністративно-територіальній одиниці в умовах децентралізації : на прикладі Дніпропетровської області / А. Сергеев // Управління інноваційним розвитком територій : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (30.10 – 30.11.2015 р., м. Дніпропетровськ) ; за заг. ред. Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015.. – С. 233-235. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2015_11_30_mater_mup_.pdf

8.Сергеев А.Ю. Реалізація спортивної політики на рівні адміністративно-територіальних одиниць як складова гуманітарного розвитку території / А.Ю. Сергеев // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком. Державне управління освітою: виклики часу : матеріали ІХ Регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю та круглого столу (26 листопада 2015 р., м. Дніпропетровськ) ; за заг. ред. С.О.Шевченка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. – С. 98-100.

9. Сергеев А. Правові засади державного регулювання сфери фізичної культури і спорту: європейський досвід / А. Сергеев // Правові аспекти публічного управління: теорія та практика : матеріали VII наук.-практ. конф. (10 грудня 2015 р., м. Дніпропетровськ) ; за заг. ред. Прокопенка Л.Л. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. – С. 182-186. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2015_12_10_mater_pei.pdf

10. Сергеев А.Ю. Європейський досвід публічного управління у сфері фізичної культури і спорту / А. Сергеев // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України : матеріали 13-ї регіон. науково-практичної конф. (19 травня 2016 р., м. Дніпропетровськ) ; за заг. ред. Прокопенка Л.Л. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016 – С.218-221. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2016_05_19_material_PEI.pdf

11. Сергеев А. Реформування публічного управління розвитком фізичної культури і спорту : постановка проблеми / А. Сергеев // Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали VII Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених (22 квітня 2016 р., м. Дніпропетровськ) ; за заг. ред. С.О. Шевченка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 267 с. – С. 217 – 219. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2016_04_22_fsdu_mater.pdf

12. Сергеев А.Ю. Організаційні засади модернізації публічного управління розвитком фізичної культури і спорту / Сергеев А.Ю. // Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (20 квітня 2016 р., м. Полтава). – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 177-179.

13. Сергеев А.Ю. Чинники розвитку галузі фізичної культури і спорту в Україні / Сергеев А.Ю. // Західноукраїнський науковий вісник : [наук. журн. з питань права, економіки, управління] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Проблеми та перспективи розвитку державного управління у світлі сучасних реформаційних процесів» (6 квітня 2016 р., м. Івано-Франківськ). – Івано-Франківськ : ГО «ЗУНТ», 2016. – Вип. 1. – С.22-23.

14. Сергеев А.Ю. Реалізація програми розвитку фізичної культури і спорту як форми державного впливу на фізкультуру і спорт / Сергеев А.Ю. // Молодь та олімпійський рух : тези доповідей IX Міжнар. наук. конф. молодих учених (12-13 жовтня 2016 р., м. Київ). – К. : НУФВіСУ, 2016. – С. 31-32.

15. Сергеев А.Ю. Реалізація публічної політики у сфері фізичної культури та спорту регіональному рівні / А.Ю. Сергеев // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку : матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практ. конф. за міжнародною участю (27 травня 2016 р., м. Київ.). – К. : НАДУ, 2016. – С. 186-188.

АНОТАЦІЇ

Сергеев А. Ю. Управління сферою фізичної культури і спорту адміністративно-територіальної одиниці на основі цільового програмування (на прикладі Дніпропетровської області). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. – Дніпро, 2017.

У дисертації обґрунтовано концепцію цільового програмування розвитку фізичної культури і спорту адміністративно-територіальних одиниць (на матеріалах Дніпропетровської області), яка ґрунтується на сукупності системного, програмно-цільового та інформаційно-аналітичного підходів, враховує інтереси і потреби

різних категорій населення регіону в різних видах фізичної активності, будується на засадах поєднання державних і громадських засад в управлінні та основі координації діяльності суб'єктів управління у сфері фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади та адміністративно-територіальної реформи, запропоновано методичні засади її реалізації, зокрема розроблена методика, заснована на методі позиціонування адміністративно-територіальних одиниць у тривимірній системі координат, що дозволяє виробляти ефективні управлінські впливи на підставі науково обґрунтованого вибору пріоритетних напрямів розвитку галузі.

Автором сформована модель суб'єкт-об'єктних відносин в сфері управління фізичною культурою і спортом, яка відображає інтереси всіх учасників в процесі формування цільових програм, що дає можливість органам управління на рівні адміністративно-територіальних одиниць виробляти цілеспрямовані управлінські впливи та введено поняття «фізкультурно-спортивний рух адміністративно-територіальної одиниці».

Ключові слова: фізична культура, спорт, цільове програмування, адміністративно-територіальні одиниці, управління.

Сергеев А. Ю. Управление сферой физической культуры и спорта административно-территориальной единицы на основе целевого программирования (на примере Днепропетровской области). – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 – олимпийский и профессиональный спорт. Приднепровская государственная академия физической культуры и спорта. – Днепр, 2017.

В диссертации обоснована концепция целевого программирования развития физической культуры и спорта административно-территориальных единиц (на материалах Днепропетровской области), которая основывается на совокупности системного, программно-целевого и информационно-аналитического подходов, учитывает интересы и потребности различных категорий населения региона в различных видах физической активности, строится на основе сочетания государственных и общественных начал в управлении и основе координации деятельности субъектов управления в сфере физической культуры и спорта в условиях децентрализации власти и административно-территориальной реформы и предложены методические основы ее реализации. На основе генетического анализа организационных трансформаций управления сферой физической культуры и спорта обосновано, что полифункциональность, необходимость совмещения властных полномочий по реализации государственной политики в различных социально-гуманитарных сферах значительно снижает эффективность деятельности центрального исполнительного органа в сфере физической культуры и спорта.

Доказано, что в соответствии с действующим законодательством и тенденций реформирования в стране, в частности децентрализации, управления отраслью должно строиться на децентрализованной основе, при которой основная роль отводится региональным и местным органам власти. Рассмотрены особенности

управления сферой физической культуры и спорта на уровне административно-территориальных единиц на примере Днепропетровской области.

Автором сформирована модель субъект-объектных отношений в сфере управления физической культурой и спортом, отражающая интересы всех участников в процессе формирования целевых программ, что дает возможность органам управления на уровне административно-территориальных единиц производить целенаправленные управленческие воздействия и введено понятие «физкультурно-спортивное движение административно-территориальной единицы». Дополнены подходы к управлению физической культурой и спортом административно-территориальных единиц с учетом их уровня как объекта целевого программирования, в частности разработана матрица, которая позволяет объединить административно-территориальных единиц в группы по уровню развития и на этой основе скорректировать региональную политику развития физической культуры и спорта с целью повышения эффективности ее мероприятий и показатели оценки развития сферы физической культуры и спорта, что позволяет оценивать обеспеченность спортивными сооружениями и специалистами в расчете на численность населения, занимающегося физической культурой и спортом, и точно определить реальную обеспеченность населения региона, занимающегося физической культурой и спортом, ресурсами, выявить их избыток или дефицит и на этой основе обеспечить эффективное управляющее воздействие.

Ключевые слова: физическая культура, спорт, целевое программирование, административно-территориальные единицы, управление.

Syerheyev A.Y. Management sphere of physical culture and sports political unit based on the target programming. - The manuscript.

Thesis for a candidate degree in physical education and sport in specialty 24.00.01 – olympic and professional sport. Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport. – Dnipro 2017.

In the dissertation the concept of targeted programming development of physical culture and sports administrative units (based on Dnipropetrovsk region), based on the totality of the system, program-based and information-analytical approach that takes into account the interests and needs of different populations of the region in different types of physical activity is built on the basis of a combination of public and voluntary basis in the management and coordination of activities of management in physical Culture and Sports under decentralization of power and territorial reform and methodical bases of its implementation. The author of the model formed the subject-object relations in the sphere of physical culture and sports, which reflects the interests of all participants in the process of programs, which allows the authorities to control the level of administrative units produce purposeful managerial influences and introduced the concept of "sports - sportyvnyy movement political unit".

Key words: physical culture, sports, targeted programming adminstratyvno-territorial unit, management.

Підписано до друку 25.05.2017 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 1,1. Обл.-вид. арк. 1,0.
Тираж 100 прим. Зам. № 10.
Видавництво «ПФ Стандарт-Сервіс»
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
ДК № 3197 від 28.05.2008 р.
м. Дніпро, вул. Володимира Великого, 2, оф. 48.